

Abstract. *The article considers the basic problem of using the military-political experience of the Ukrainian Diaspora in the modern military construction of Ukraine. The Ukrainian Free Cossacks movement in 1960-1993 in the USA and Canada has been investigated. The peculiarities of the Ukrainian Free Cossacks movement in the 60's and 80's of the 20th century have been analyzed. The main directions of activity of organizations of the Free Cossacks in the USA and Canada have been determined. The reasons for the decline of movement in the mid-80's of the 20th century have been distinguished. The experience of the Ukrainian Free Cossacks in the United States and Canada is summarized for the further use in the activities of state bodies of Ukraine.*

After the end of the Second World War, the Ukrainian Free Cossacks movement continued to operate mainly among the Ukrainian Diaspora outside the USSR and the socialist countries. The Ukrainian Free Cossacks was a typical paramilitary non government organization. North America was the new center of the Ukrainian Free Cossacks in the early 1960s. The following activities during the post-war years have been as follows: preserving the national identity and Cossack traditions; military-patriotic education of representatives of the Ukrainian Diaspora, propaganda campaign for the purpose of anti-communist struggle, developing the military doctrine and place of the Cossacks in the future Armed Forces of Ukraine, preparing the ideology of the Cossack movement and accumulating the experience in the conditions of civil society and democratic system.

Key words: *Ukrainian Diaspora, military emigration, Ukrainian Free Cossacks movement, paramilitary public association, irregular armed formations, military construction, "third wave" of Ukrainian emigration.*

УДК 94:325.54 (71)«1976»

<http://doi.org/10.17721/2521-1706.2018.04.227-237>

Марія Бурцева,
аспірантка,
Державна установа
«Інститут Всесвітньої історії НАН України»

ЗАКОН ПРО ІМІГРАЦІЮ 1976 Р. ТА ПОЧАТОК НОВОЇ ЕРИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КАНАДИ

Анотація. *У статті приділено увагу огляду переламних років для канадської історії загалом та імміграційної політики Канади зокрема, якими була друга половина 1970-х рр. Знаковою подією цього періоду стало прийняття Закону про імміграцію 1976 р., який визначив напрямки, пріоритети та цілі канадської політики щодо переселенців фактично до кінця ХХ ст. У тексті простежено пошук нового бачення імміграційної системи Канади, тому розглянуто часовий проміжок напередодні прийняття Закону 1976 р., а також перші роки після цього, оскільки саме тоді було покладено початок новій ері канадської політики щодо переселенців.*

Авторкою проаналізовані фундаментальні законодавчі норми у питаннях політики щодо переселенців, запроваджені протягом 1975–1978 рр. Зокрема, окреслено нововведення і основні положення Закону про імміграцію 1976 р. Зрештою, дослідження містить інформацію про зміни у соціальній структурі переселенців до Канади, відстежені за даними статистики з імміграції у період до та після прийняття Закону 1976 р.

Ключові слова: *Канада, імміграційна політика, Закон про імміграцію 1976 р., імміграційне законодавство, біженці, лібералізація, дискримінація.*

Імміграційні процеси останніх десятиліть стали головною причиною загострення різних аспектів політики та економіки у країнах, які стали основним напрямком міграції для переселенців. Підвалинами цього кризового стану стало падіння ідеалів толерантного та багатокультурного суспільства, які переважали у багатьох країнах до певної межі зростання чисельності біженців та інших іммігрантів. Відтак, останнім часом чимало країн перебувають у пошуку нових підходів до вирішення питань, пов'язаних із переселенським рухом.

У зв'язку із таким розвитком подій, вивчення конкретних історичних прикладів імміграційної політики різних країн світу є важливим напрямом сучасних гуманітарних досліджень. На особливу увагу заслуговують такі «країни іммігрантів» як Канада, оскільки її владі вдалося поєднати цінності демократичного та багатокультурного суспільства із потребами іммігрантів і біженців. Завдяки методичним крокам вдалось уникнути серйозної імміграційної кризи у державі та у канадському суспільстві загалом. З цих причин наукові дослідження, присвячені вивченню імміграційної політики Канади, мають важливе теоретичне та практичне значення.

Досліджуючи переселенський рух до Канади та державну політику у цьому напрямку, неможливо оминати одну зі знакових подій канадської історії – прийняття Закону про імміграцію 1976 р. Цей закон започаткував нову еру політики Канади з питань імміграції. Події середини та другої половини 1970-х рр. стали завершенням поступового процесу лібералізації канадської державної політики щодо переселенців, який тривав протягом 60-х та 70-х рр. ХХ ст. У ці роки було ухвалено чимало важливих законодавчих рішень. Ставши ключовим документом цього періоду, Закон про імміграцію 1976 р. визначав подальший розвиток імміграційної політики Канади, який полягав у ліберальній політиці «відкритих дверей», та яка не втрачала своєї актуальності до початку ХХІ ст.

Різні аспекти канадської політики щодо переселенців певною мірою вивчалися зарубіжними та вітчизняними науковцями. Цілком закономірно, що найбільше уваги цим питанням приділяють канадські дослідники, серед яких такі науковці як Валері Новлс [1; 2], Нінетт Келлі та Майкл Требілкок [3], які присвятили свої праці узагальнюючому огляду історії канадської імміграційної політики та характеристиці її різноманітних аспектів. Інший канадський дослідник, професор права Крістофер Виджинські зосереджує свою увагу на аналізі імміграційного законодавства Канади у другій половині 1970-х рр. Зокрема, він розглядає Закон про імміграцію 1976 р. із позиції юридичних особливостей документу та його співвідношення із принципами тодішнього міжнародного права [4]. Ще одна дослідниця, професорка кафедри політичних наук університету Альберти – Абу-Лабан Ясмін, зосереджує увагу на питаннях дискримінації та упередження в імміграційній політиці Канади, які залишались після запровадження лібералізаційних законодавчих змін протягом 1960-х – 1970-х рр., зокрема, і Закону про імміграцію 1976 р. [5]. Зрештою, серед українських науковців питання канадської імміграційної процесу цієї країни з політологічної точки зору вивчає Тарас Лупул [6; 7].

Метою дослідження у рамках даної публікації є спроба виявити специфіку Закону 1976 р. та чому він вважається одним з переламних в історії канадської імміграційної політики. Вивчення означеного наукового питання здійснювалося на підставі аналізу законодавчих документів, які стосуються імміграційних питань у Канаді, а також офіційних статистичних даних.

Як згадувалось вище, у 1960-х рр. відбувалася лібералізація канадського законодавства, яке регулювало різні області імміграційної політики. Низка законів, ухвалених у цей час, були направлені на ліквідацію дискримінації у процесі імміграції.

Так, першим великим кроком у напрямку лібералізації канадської політики щодо переселенців були ухвалені у 1962 р. Правила імміграції (Розпорядження Р.С. 1962-86), які практично ліквідували расову дискримінацію у сфері імміграційної політики Канади. За цими правилами, всі переселенці, які мали необхідну освіту, професійні навички, або інші кваліфікації, вважалися підходящими для імміграції, незалежно від їхнього кольору шкіри, раси чи національного походження [1]. Втім, водночас документ зберігав обмеження можливостей для іммігрантів-родичів із деяких регіонів (передусім, із Азії та Африки), оскільки розширена програма спонсорства, що передбачалася новим документом, була доступною тільки вихідцям із країн Європи, Туреччини, Північної та Південної Америки, і деяких держав Близького Сходу (Єгипет, Ізраїль, Ліван) [8]. Однак, навіть враховуючи названий недолік прийнятого документу, нові Правила імміграції були значним зрушенням у процесі скасування дискримінаційних положень: вони фактично ознаменували завершення майже сторічного етапу, протягом якого вибудовувалась концепція імміграційної політики «Білої Канади».

Іншим знаковим кроком для державної політики Канади щодо переселенців стало встановлення нового принципу відбору іммігрантів – так званої бальної системи (*Points system*), яку було запроваджено Правилами імміграції 1967 р. (Розпорядження Р.С. 1967-1616). Нова система полягала в оцінці потенційних іммігрантів за такими критеріями, як освіта та кваліфікація, персональні якості, попит професії, попит навичок, вік, наявність домовленості щодо працевлаштування, знання англійської або французької мови, наявність родичів у Канаді, а також можливості працевлаштування у регіоні призначення. Система оцінювання була стобальною, а прохідний бар'єр становив п'ятдесят балів [9].

Проте, не зважаючи на запроваджені законодавчі зміни 1960-х рр., станом на початок 1970-х рр. основою імміграційної політики Канади залишався Закон про імміграцію від 1952 р., який містив (як і попередні Закони про імміграцію від 1910 і 1919 рр.) низку дискримінаційних норм, надавав спеціальним посадовцям повноваження відмовляти кандидату в імміграції на підставі їх власного суб'єктивного рішення. У Законі було визначено такі причини для відмови, як належність до певної національності, етнічної групи, громадянства, класу, географічного регіону походження; особливі звичаї та звички, стиль життя; невідповідність стану здоров'я, а також кліматичним, соціальним, економічним, виробничим, трудовим та освітнім умовам [10, с. 28]. Цей документ містив також широкий перелік заборонених для в'їзду осіб, серед яких були психічно та фізично хворі особи; люди із небезпечними для здоров'я суспільства захворюваннями; особи із алкогольною чи наркотичною залежністю; гомосексуали; порушники закону; та особи, звинувачені у шпигунстві або противладній діяльності. По суті, кожен пункт із цього переліку був дискримінацією за різними ознаками [10, с. 30].

Очевидно, що цей законодавчий документ 20-річної давнини суперечив ліберальним принципам Правил імміграції 1962 і 1967 рр., а також втратив актуальність для потреб та викликів нового часу, оскільки не відповідав поточним соціальним, економічним та політичним умовам Канади початку 1970-х рр. Такий

стан речей вимагав серйозного реформування канадського законодавства в імміграційній сфері.

З метою перегляду наявного стану речей, у 1974 р. Роберт Андраш, голова Міністерства трудових ресурсів та імміграції у ліберальному уряді П'єра Трюдо, оголосив про початок публічних дебатів щодо ролі імміграції для Канади. Більше того, він закликав приєднатися до цього процесу уряди провінцій та всі зацікавлені організації. Окрім цього, було організовано комісію, яка повинна була дослідити фактичну попередню історію імміграційних питань у Канаді, та розробити подальші варіанти політики щодо переселенців [1]. За рік, у 1975 р. комісія представила у Палаті громад чотири документи. Загальна назва цих документів – Зелена книга з питань імміграції («*Green Paper on Immigration and Population*»). Основні складові частини було присвячено таким аспектам, як перспективи імміграційної політики; імміграційна програма; імміграція та демографічна статистика Канади, а також звіт щодо економічної та соціальної адаптації іммігрантів протягом останніх трьох років [11, с. xi]. Після презентації перед парламентом, матеріали було представлено для широкого загалу.

Протягом 1975–1976 рр. Спеціальний об'єднаний комітет Сенату та Палати громад фіксував та аналізував результати публічних дебатів у різних регіонах Канади. Після проведення і присутності на півсотні громадських слухань у двох десятках канадських міст, та опрацювавши майже півтори тисячі запитів, цей комітет підготував звіт щодо Зеленої книги з питань імміграції. Більшість рекомендацій цього звіту було схвалено та прийнято урядом, що стало основою подальшої законодавчої реформи у цій сфері та базою для нового імміграційного закону [1]. Таким чином, цей довгостроковий, проте ефективний робочий процес над Зеленою книгою з питань імміграції, став важливим внеском до подальшої лібералізації канадської імміграційної політики та становив початок її нового етапу.

Зрештою, у 1976 р. було представлено новий Закон про імміграцію. Цей документ вперше містив основоположні принципи та цілі канадської імміграційної політики. Втім, хоча Закон і був проголошений у 1976 р., набрав чинності він лише за два роки, у 1978 р. Згідно із новим законом, імміграційна політика у цілому повинна була сприяти внутрішнім та міжнародним інтересам Канади у різних аспектах. Наприклад, у питаннях демографічного стану населення, а також у питаннях культурного, соціального, економічного розвитку. Проголошувалась підтримка політики возз'єднання канадців із їхніми родичами за кордоном, подальший розвиток програми адаптації для іммігрантів та багатьох інших питань. Окрім цього, за документом заохочувались візити громадян інших держав до Канади, оскільки це мало сприяти зростанню торгівлі, розвиткові туризму, наукової діяльності та міжнародному взаєморозумінню.

Новий Закон про імміграцію запровадив розподіл осіб, які подавалися на отримання статусу іммігрантів, на чотири категорії, кожна із яких мала певні особливості процесу імміграційного відбору. До першої належали родичі канадців, які підпадали під умови спонсорських програм. Другу категорію формував так званий гуманітарний клас, до якого належали біженці та примусово переміщені особи. Наступною групою визначали незалежних заявників, які подавалися на отримання статусу іммігранта. Та, зрештою, четверту групу становили далекі родичі канадських жителів, які частково отримували спонсорську допомогу від

родичів-канадців та які відповідали певним критеріям відбору незалежного класу претендентів на переселення [1].

Іншим, не менш важливим аспектом нового законодавчого документу стало зазначення намірів про виконання урядом Канади міжнародно-правових зобов'язань щодо статусу та забезпечення допомоги біженцям. Відзначимо, що це було продовженням політики, започаткованої ще у повоєнний період. Саме у перші десятиліття після Другої світової війни Канада долучилася до багатьох міжнародних ініціатив, які були спрямовані на побудову міжнародного миру і безпеки, забезпечення рівних можливостей без дискримінації та на захист основних прав кожної людини. Такими організаціями стали ООН (1945 р.), ООН з питань освіти, науки і культури (1946 р.), Всесвітня організація охорони здоров'я (1946 р.) тощо. Зокрема, у політиці щодо біженців Канада долучилась до діяльності Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (1951 р.) та Міжнародної організації з міграції (1951 р.). Окрім цього, канадська влада ратифікувала такі міжнародні угоди, як Загальна Декларація Прав Людини (1948 р.), Заключний акт Конференції уповноважених представників ООН щодо статусу біженців та осіб без громадянства (1955 р.), та Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1969 р.). Відповідно до положень цих документів, Канада взяла на себе зобов'язання забезпечити свободу переконань, віросповідання і традицій тощо [12], виконувати усі права людини для біженців, сприяти їхній асиміляції та натуралізації [13], ліквідувати всі форми расової дискримінації, а також пропагувати толерантність, взаємодію і порозуміння між всіма расами [14]. У новому законі було проголошено повну заборону дискримінації за ознакою раси, національного чи етнічного походження, кольору шкіри, релігії та статі [15, с. 1197–1199].

Положення документу, які стосувалися біженців, мали певні особливості. Дослідник Крістофер Виджинські зауважує, що біженці позиціонувалися у законодавстві не на одному рівні з іншими іммігрантами, що надавало їм розширені можливості. Перш за все, Закон про імміграцію 1976 р. застосовував необхідні норми міжнародного законодавства з питань біженців, встановлені згадуваним раніше Протоколом у справах біженців, який у 1967 р. було прийнято агентством УВКБ ООН. Проте нове канадське імміграційне законодавство не обмежилось наявними положеннями, а додало свої нововведення. Наприклад, саме розширене визначення «біженців» у Законі надало можливість подаватись до Канади переміщеним та переслідуваним особам, які не відповідали міжнародному визначенню цієї категорії [4, с. 163–166].

Варто зазначити, що не зважаючи на ліберальні засади Закону про імміграцію 1976 р., серед його положень збереглися певні обмежувальні норми (які більшою чи меншою мірою містились в усіх попередніх законах про імміграцію, починаючи із 1869 р.). А саме, документ містив перелік груп переселенців, яким заборонялося в'їжджати на територію Канади. Зокрема, це стосувалося осіб, пов'язаних із кримінальною діяльністю, підозрюваних у шпіонажі, із діяльністю, спрямованою проти демократичного устрою Канади або тих, кого підозрювали у антидержавній діяльності чи у планах проведення насильницьких дій проти канадського суспільства [15, с. 1205–1208]. Заборона в'їзду таким особам була зумовлена інтересами безпеки населення, владних структур і державного устрою загалом. Окрім цих категорій переселенців, до Канади не допускали також заявників із захворюваннями, розладами чи іншими порушеннями, та недієздатних осіб, які

потребували сторонньої допомоги у догляді, або вимагали «надмірної уваги соціальних чи медичних служб» або становили небезпеку для здоров'я інших членів суспільства [15, с. 1205–1208].

Також варто додати, що як перед вступом Закону в силу, так і одразу після цього, було прийнято деякі законодавчі документи, які деталізували, доповнювали та регулювали різні аспекти, визначені у Законі. Запроваджені до цього моменту норми набували чинності водночас із Законом про імміграцію 1976 р., а саме – 1 квітня 1978 р.

Так, серед подібних законодавчих доповнень варто виокремити Правила імміграції (Розпорядження Р.С. 1978-486), затверджені у лютому 1978 р., які скасовували документи, що регулювали питання щодо переселенців до прийняття Закону про імміграцію 1976 р. Ці Правила було спрямовано на регулювання та дотримання інтересів у питаннях в'їзду та виїзду осіб, які не були канадськими громадянами. Головним чином, відповідно до Розпорядження Р.С. 1978-486, було розширено систему спонсорства та програму для біженців [16].

Правила імміграції встановлювали порядок пріоритету розгляду заявок на імміграцію до Канади, згідно із яким першочергово розглядали подання спонсорованих родичів та біженців. Наступними могли розглядатися документи кваліфікованих кадрів; потім – заявки осіб, які мають домовленість щодо працевлаштування у Канаді; лише після того розглядали справи самозайнятих осіб та пенсіонерів; далі – документи заявників, професійний напрям яких відповідав попиту на їхню спеціальність у регіоні, до якого вони подавались; зрештою, наостанок, залишалися ті подання, що не входили до попередніх груп [16, с. 761, 785].

Іншим документом стали Правила щодо Апеляційної ради з питань імміграції (Розпорядження Р.С. 1978-987), ухвалене у квітні 1978 р., яким регулювалися порядок звернення, розгляду та інші питання, що стосувалися процедури оскарження заявників, яким було відмовлено в імміграції до Канади. Наприклад, було встановлено 30-ти денний термін для звернення до Апеляційної ради з імміграції, перелік необхідних документів, строки і процедура розгляду тощо. Зазначимо лише, що суттєво принципи Розпорядження Р.С. 1978-987 не відрізнялися від змін, внесених до Закону щодо Апеляційної ради з імміграції у 1973 р. Як і раніше, автоматичне право на оскарження рішення імміграційної служби, не відновлювалося. Втім, нові Правила охоплювали аспекти оскарження не лише загальної групи переселенців, але і біженців [17].

Окрім цього, як і раніше, запроваджувались законодавчі акти, які не впливали істотно на імміграційну політику, однак упорядковували конкретні процедури реалізації політики щодо переселенців. Вони містили інформацію стосовно поточних справ, резолюцій та рішень. Наприклад, такими документами, виданими у 1978 р., було кілька Положень про спеціальну допомогу з питань імміграції [18].

Запроваджені зміни істотно вплинули на імміграційний рух до Канади. Головним чином, ліберальні кроки призвели до зростання кількості заявок на імміграцію від осіб, які були вихідцями із регіонів, які донедавна вважалися небажаними або взагалі забороненими для в'їзду до Канади. Відтепер бальна система відбору та Закон про імміграцію 1976 р. забезпечували рівні можливості для усіх переселенців, незалежно від країни їхнього походження або приналежності до певної раси, етнічної групи, національності чи багатьох інших факторів. За даними, наведеними у праці дослідниці В. Новлс, у 1966 р. 87%

іммігрантів до Канади були вихідцями із європейських держав. Станом на 1970 р. вже 50% переселенців були вихідцями із Вест-Індії, Гаяни, Гаїті, Гонконгу, Філіппін, Індії та Індокитаю. Зрештою, у 1970-ті – 1980-ті рр., переважна більшість іммігрантів прибувала із країн Африки, Азії, Карибського регіону, або із Латинської Америки [2, с. 211].

З метою проілюструвати такі зміни і для порівняння з наступними роками, після запровадження Закону про імміграцію 1976 р., наведемо дані за кілька років.

За даними статистики імміграції найчисельнішими групами переселенців до Канади протягом 1967 р. були вихідці з Британії та Ірландії, які становили 29% від загальної кількості новоприбулого населення; 13,4% становили іммігранти з Італії; 8,6% – із США; 5,3% – із Німеччини; 4,6% – із Греції; 4,5% – із Франції; та 4,2% – із Португалії [19, с. 2].

Упродовж 1976 р. 14,4% переселенців до Канади становили вихідці із Британії; 11,6% були вихідцями із США; 7,2% – із Гонконгу; 4,9% – з Ямайки; 4,8% – із Лівану; 4,5% – з Індії; та 3,9% – із Філіппін [20, с. 2]. Ці показники підтверджують результативність відходу від політики «Білої Канади», і репрезентують стан та склад імміграції до Канади у рік прийняття Закону про імміграцію 1976 р., але до набуття чинності норм нового законодавства.

Зрештою, розглянемо статистичні дані щодо руху переселенців до Канади за рік після фактичного запровадження нових норм. Так, протягом 1979 р. найчисельнішою групою були іммігранти із В'єтнаму, які становили 17,7% від загальної кількості переселенців; 11,5% були вихідцями із Британії; 8,6% – із США; 5,3% – із Гонконгу; 4% – з Індії; 3,5% – із Лаосу; та 3,5% іммігрантів походили із Філіппін [21, с. 2]. Насамкінець, серед 112 тис. новоприбулого населення протягом 1979 р., 69,5 тис. осіб були вихідцями із усіх регіонів, окрім США та країн Європи. При цьому найчисельніша група переселенців походила із країн Азії, яка становила 50,5 тис. осіб [21, с. 5-7]. Таким чином, наведені дані свідчать про ефективну реалізацію нових законодавчих норм, які не просто надали можливість в'їзду до Канади вихідцям із частин світу, але й зробили іммігрантів із раніше заборонених регіонів найчисельнішою групою переселенців.

Втім, на думку професорки кафедри політичних наук університету Альберти – Абу-Лабан Ясмін, цілковито ідеалізувати досягнення канадського імміграційного законодавства також не варто. Ця канадська дослідниця наголошує на тому, що антидискримінаційні зміни та більш ліберальні норми не могли одразу повністю ліквідувати дискримінацію. На думку авторки, навіть після запровадження змін, які ліквідували формальний расизм у канадському законодавстві, залишалися «життєздатними» упередження щодо приналежності особи до певної статі, раси, етнічної групи або до певного прошарку суспільства [5, с. 70–71]. Зрештою, ми розглядаємо таку позицію Абу-Лабан Ясмін як заклик до дискусії. А це, своєю чергою, спонукає до розвитку подальших досліджень, спрямованих на вивчення різноманітних аспектів ефективності законодавчих норм кінця 1970-х рр., а також на виявлення інформації щодо дискримінації певних груп осіб під час імміграційного відбору.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що запровадження нового законодавства щодо переселенців, і передусім – Закону про імміграцію 1976 р. було одним із послідовних та заздалегідь продуманих кроків канадського уряду. Головними поштовхами до перегляду імміграційного законодавства стали незадовільний стан економіки та ринку праці Канади, а також застарілі

імміграційні норми, які не відповідали тогочасним потребам канадського суспільства.

Таким чином, необхідність актуалізації та оновлення правових аспектів, які регулювали політику щодо переселенців, призвела до копіткого і тривалого процесу розробки нових законів. Результатом цього стали Зелена книга з питань імміграції 1975 р. та побудований на її принципах Закон про імміграцію 1976 р., які визначили нові головні цілі державної політики щодо переселенців, та зафіксували основоположні принципи цієї сфери. Відтепер імміграційна політика повинна була сприяти розвитку внутрішніх та міжнародних інтересів Канади. А заборона дискримінації за будь-якими ознаками сприяла подальшому ліберальному державному розвитку та започаткуванню політики «відкритих дверей» для переселенців.

Зрештою, про ефективність нового імміграційного законодавства та принципів рівного в'їзду свідчать дані статистики з імміграції, відповідно до яких вихідці із «білих країн» – континентальної Європи, Великої Британії та США втрачали пріоритетний статус переселенців. Натомість, відтепер новоприбуле населення репрезентувало різноманітні географічні регіони, а іммігранти з Азії (які раніше мали найбільш жорсткі обмеження в'їзду згідно з канадським законодавством) стають найчисельнішою групою, яка прибуває до Канади.

Таким чином, Закон про імміграцію 1976 р. став логічним завершенням тривалого етапу пошуків оптимального напрямку імміграційної політики Канади та розпочав новий етап її розвитку.

Література

1. Knowles V. Forging our Legacy: Canadian Citizenship and Immigration, 1900–1977 / V. Knowles. – Ottawa: Public Works and Government Services Canada, 2000 [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.cic.gc.ca/english/resources/publications/legacy/chap-4b.asp> – (last access: 5.08.2017). – Title from the Screen.
2. Knowles V. Strangers at Our Gates: Canadian Immigration and Immigration Policy, 1540–2015 / V. Knowles. – Toronto, High Town, Tonawanda: Dundurn Press, 2016. – 336 p.
3. Kelley N. The Making of the Mosaic: a History of Canadian Immigration Policy / N. Kelley, M. Trebilcock. – Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press, 2000. – 623 p.
4. Wydrzynski C.J. Refugees and the Immigration Act / C. Wydrzynski // McGill Law Journal. – 1979. – Vol. 25 – P. 154–192.
5. Abu-Laban Y. Keeping 'em Out: Gender, Race, and Class Biases in Canadian Immigration Policy / Y. Abu-Laban // Painting the Maple: Essays on Race, Gender, and the Construction of Canada [/ V. Strong-Boag, S. Grace, A. Eisenberg, and J. Anderson]. – Vancouver, 1998. – P. 69–82.
6. Лупул Т. Імміграція як фактор етнодемографічних змін в аналізі сучасного вітчизняного та зарубіжного мігрантознавства / Т. Лупул // Вісник Одеського національного університету: Соціологія і політичні науки. – 2007. – 15 (52). – С. 58–73.
7. Лупул Т. Сучасна імміграція як структурний компонент формування політичної нації в Канаді / Т. Лупул // Політологічні та соціологічні студії: Зб. наук. праць. – 2010. – XI. – С. 494–506.
8. Immigration Act, Immigration Regulations, Part I, II, Amended: Order-in-Council P.C. 1962-86 from 18 January & 1 February 1962 // RG2-A-1-a. – 1962. – Vol. 2269. – 11 p. – (Library and Archives Canada).
9. Immigration Act, Immigration Regulations, Part I, Amended: Order-in-Council P.C. 1967-1616 from 16 August 1967 // RG2-A-1-a. – 1967. – Vol. 2380. – 9 p. – (Library and Archives Canada).
10. An Act Respecting Immigration: from 4 July 1952. – Statutes of Canada. – Ottawa: Edmond Cloutier, C.M.G., O.A., D.S.P., Queen's Printer and Controller of Stationery, 1952. – P. 235–266. – (Library and Archives Canada).
11. Canadian Immigration and Population Study: «Green Paper on Immigration and Population» from 3 March 1975 / Department of Manpower and Immigration. – Ottawa: Information Canada, 1974 [Electronic Resource]. – Mode of Access:

<https://lop.parl.ca/ParlInfo/Compilations/FederalGovernment/PaperDetail.aspx?Paper=ee6513cb-c1d9-4404-a192-b99feefd616a&Document=ccb74f01-9d42-4a84-819d-6fa54738b053&Language=E> (last access: 17.08.2017). – Title from the Screen.

12. Universal Declaration of Human Rights: 217 A(III) from 10 December 1948 / UN General Assembly [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/> (last access: 10.02.2017). – Title from the Screen.

13. Final Act of the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons: 25 July 1951 / The UN Refugee Agency [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.unhcr.org/protection/travaux/40a8a7394/final-act-united-nations-conference-plenipotentiaries-status-refugees-stateless.html> (last access: 15.03.2017). – Title from the Screen.

14. International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: 21 December 1965 / UN Human Rights Office of the High Commissioner [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx> (last access: 5.04.2017). – Title from the Screen.

15. An Act Respecting Immigration to Canada: from 5 August 1976. – Statutes of Canada 25–26 Elizabeth II. – Ottawa: Queen's Printer for Canada, 1977. – P. 1193–1279. – (Library and Archives Canada).

16. Immigration Regulations: P.C. 1978-486 from 23 February 1978 // Canada Gazette Part II. – 1978. – Vol. 112, no 5. – P. 757–788. – (Library and Archives Canada).

17. Immigration Appeal Board Rules: P.C. 1978-987 from 6 April 1978 // Canada Gazette Part II. – 1978. – Vol. 112, no 8. – P. 1422–1430. – (Library and Archives Canada).

18. Immigration Special Relief Regulations, No. 11: P.C. 1978-989; Immigration Special Relief Regulations, No. 12: P.C. 1978-990; Immigration Special Relief Regulations, No. 13: P.C. 1978-991; Immigration Special Relief Regulations, No. 14: P.C. 1978-992; Immigration Special Relief Regulations, No. 15: P.C. 1978-993; Immigration Special Relief Regulations, No. 16: P.C. 1978-994; Immigration Special Relief Regulations, No. 17: P.C. 1978-995 from 11 April 1978 // Canada Gazette Part II. – 1978. – Vol. 112, no. 8. – P. 1442–1560. – (Library and Archives Canada).

19. 1967 Immigration Statistics / Department of Manpower and Immigration. Canada Immigration Division. – Ottawa: Roger Duhamel, F.R.S.C., Queen's Printer and Controller of Stationery, 1968. – 25 p.

20. 1976 Immigration Statistics / Department of Manpower and Immigration. Canada Immigration Division. – Ottawa: Minister of Supply and Services Canada, 1977. – 50 p.

21. 1979 Immigration Statistics / Department of Employment and Immigration. Immigration and Demographic Policy Group. – Ottawa: Minister of Supply and Services Canada, 1981. – 50 p.

References

1. KNOWLES, V. (2000) *Forging our Legacy: Canadian Citizenship and Immigration, 1900–1977*. Ottawa: Public Works and Government Services Canada [Online]. Available from: <http://www.cic.gc.ca/english/resources/publications/legacy/chap-4b.asp> [Accessed: 5th August 2017].

2. KNOWLES, V. (2016) *Strangers at Our Gates: Canadian Immigration and Immigration Policy, 1540–2015*. Toronto, High Town, Tonawanda: Dundurn Press.

3. KELLEY, N., TREBILCOCK, M. (2000) *The Making of the Mosaic: a History of Canadian Immigration Policy*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.

4. WYDRZYNSKI, C. J. (1979) Refugees and the Immigration Act. *McGill Law Journal*. 25, P. 154-192.

5. ABU-LABAN, Y. (1998) Keeping 'em Out: Gender, Race, and Class Biases in Canadian Immigration Policy. *Painting the Maple: Essays on Race, Gender, and the Construction of Canada*. Vancouver: UBC Press. P. 69–82.

6. LUPUL, T. (2007). Immihratsiia iak faktor etnodemohrafichnykh zmin v analizi suchasnoho vitchyznianoho ta zarubizhnoho mihrantoznavstva. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu: Sotsiologhiia i politychni nauky*. 15 (52). P. 58–73.

7. LUPUL, T. (2010). Suchasna immihratsiia iak strukturnyj komponent formuvannia politychnoi natsii v Kanadi. *Politolohichni ta sotsiolohichni studii: Zb. nauk. prats'*. XI. P. 494–506.

8. CANADA. *Immigration Regulations, Part I, Part II, Amended, P.C. 1962-86* (1962) Ottawa [Online] Available from: <http://www.pier21.ca/research/immigration-history/immigration-regulations-order-in-council-pc-1962-86-1962> [Accessed: 7th April 2017].

9. CANADA. *Immigration Regulations, Part I, Amended, P.C. 1967-1616* (1967) Ottawa [Online] Available from: <http://www.pier21.ca/research/immigration-history/immigration-regulations-order-in-council-pc-1967-1616-1967> [Accessed: 7th April 2017].

10. CANADA. *An Act Respecting Immigration: Elizabeth II, Chapter 42.* (1952) Ottawa: Edmond Cloutier, C.M.G., O.A., D.S.P., Queen's Printer and Controller of Stationery.

11. CANADA. Department of manpower and immigration. (1974) *Canadian Immigration and Population Study: «Green Paper on Immigration and Population».* Ottawa: Information Canada [Online] Available from: <https://lop.parl.ca/ParlInfo/Compilations/FederalGovernment/PaperDetail.aspx?Paper=ee6513cb-c1d9-4404-a192-b99feefd616a&Document=ccb74f01-9d42-4a84-819d-6fa54738b053&Language=E> [Accessed: 17th August 2017].

12. UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY (1948) *Universal Declaration of Human Rights.* 217 A (III) New York: United Nations Dept. of Public Information [Online] Available from: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights> [Accessed: 10th February 2017].

13. UN CONFERENCE OF PLENIPOTENTIARIES ON THE STATUS OF REFUGEES AND STATELESS PERSONS (1951) *Final Act of the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons.* New York: United Nations Publications [Online] Available from: <http://www.unhcr.org/protection/travaux/40a8a7394/final-act-united-nations-conference-plenipotentiaries-status-refugees-stateless.html> [Accessed: 15th March 2017].

14. UN HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER (1965) *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.* New York: United Nations Publications [Online] Available from: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx> [Accessed: 5th April 2017].

15. CANADA. *An Act Respecting Immigration to Canada: Elizabeth II. Chapter 52.* (1976) Ottawa: Queen's Printer for Canada.

16. CANADA. *Immigration Regulations, P.C. 1978-486* (1978) SOR/78-112.

17. CANADA. *Immigration Appeal Board Rules, P.C. 1978-987* (1978) SOR/78-112.

18. CANADA. *Immigration Special Relief Regulations, No. 11, P.C. 1978-989; Immigration Special Relief Regulations, No. 12, P.C. 1978-990; Immigration Special Relief Regulations, No. 13, P.C. 1978-991; Immigration Special Relief Regulations, No. 14, P.C. 1978-992; Immigration Special Relief Regulations, No. 15, P.C. 1978-993; Immigration Special Relief Regulations, No. 16, P.C. 1978-994; Immigration Special Relief Regulations, No. 17, P.C. 1978-995* (1978) SOR/78-112.

19. CANADA. Department of Manpower and Immigration. (1968) *1967 Immigration Statistics. Canada Immigration Division.* Ottawa: Roger Duhamel, F.R.S.C., Queen's Printer and Controller of Stationery.

20. CANADA. Department of Manpower and Immigration. (1977) *1976 Immigration Statistics. Canada Immigration Division.* Ottawa: Minister of Supply and Services Canada.

21. CANADA. Department of Employment and Immigration. Immigration and Demographic Policy Group. (1981) *1979 Immigration Statistics.* Ottawa: Minister of Supply and Services Canada.

Надійшла до редколегії 10.10.2017

Mariia Burtseva, Graduate student, the State Institution “The Institute of the World History of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine

THE IMMIGRATION ACT OF 1976 AND THE START OF THE NEW ERA OF CANADIAN STATE POLICY

Abstract. *The immigration had played an important role in the whole Canadian history. In the middle of the 1970s, the Canadian immigration policy made a turning point from discrimination to liberal principles in politics towards the newcomers. These years were marked by the most crucial changes, for the Immigration Act was passed in 1976. Moreover, this document was one of the most significant Acts in the history of Canadian immigration policy, as far as it played a key role in building up of the new liberal strategy in Canadian immigration.*

Therefore, this study is focused on the development of Canadian immigration legislation from 1974 to 1978. This article provides an overview of the main preconditions for the adoption

of the Immigration Act in 1976, and early visible results of the beginning period of New Era of domestic politics and immigration policy in Canada. The present research investigates the immigration regulations of this period; in particular, it concentrates on the Immigration Act 1976. In addition, this paper examines some statistical data collected by the Canada Employment and Immigration Commission. This information shows the changes of the movement of the newcomers to Canada in the first years of the implementation of the new immigration policy.

Key words: *Canada, Immigration Policy, Immigration Act 1976, Immigration Legislation, Refugees, Liberalization, Discrimination.*

УДК 94:339.924 (71)«1988/1995»

Олег Булка
аспірант,
Державна установа
«Інститут всесвітньої історії НАНУ»

ПОЗИЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ КАНАДИ ЩОДО ПРОЦЕСУ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (КІНЕЦЬ 1980-Х – СЕРЕДИНА 1990-Х РР.)

Анотація: *У статті крізь призму позицій політичних еліт Канади щодо інтеграційних процесів на північноамериканському континенті розглянуто причини й передумови формування канадсько-американської зони вільної торгівлі (ФТА) та північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА) між Канадою, США та Мексикою. Особлива увага звертається на те, що проблема вільної торгівлі для канадців була пов'язана не тільки з економікою, а й з політикою. Показано, що тогочасний дискусійний ландшафт навколо проблеми було сформовано двома ідеологічними підходами, що мали власну економічну й політичну аргументацію. У канадському політикумі не було одностайності стосовно значення та переваг для Канади від зміцнення економічних зв'язків з США і від процесу північноамериканської інтеграції загалом. Дискусії, які велися в середовищі канадської політичної еліти з приводу означеної проблеми продемонстрували наявність відмінних позицій, які отримали назву “континенталізм” та «економічний націоналізм». Під тиском економічних потреб Канади економічні націоналісти, представлені канадськими лібералами, зазнали поразки та прийняли точку зору своїх опонентів. Виявлено, що підписання обох угод мало позитивні наслідки для подальшого економічного розвитку Канади.*

Ключові слова: *північноамериканська інтеграція, Канада, США, Мексика, НАФТА, вільна торгівля, політичні еліти.*

Період з кінця 1980-х – до середини 1990-х років в історії Канади позначився процесом її тісної економічної інтеграції з іншими країнами північноамериканського континенту, а саме – зі США та Мексикою.

Конкретні вияви цієї інтеграції пов'язані з підписанням та початком дії двох торговельних угод, відомих як ФТА (FTA, Free Trade Agreement – Угода про вільну торгівлю; також зустрічається назва CUSFTA, Canada-US Free Trade Agreement – Канадсько-американська угода про вільну торгівлю), підписана урядами Канади та США та НАФТА (NAFTA, North American Free Trade Agreement – Північноамериканська угода про вільну торгівлю), підписана Канадою, США та